

Péter Márta

bardo földön és túl (halál-mese felnőtteknek)

„De szegények és gazdagok,
Mindnyájunkra mosolyog a halál”
(Pythagoras)

*vonatozunk
szemben ülve
anyaölbe
hajtom fejem
felnőtten is. aztán
hallom szavát, hogy
tán jó volna visszamenni?
és szavától látom a nagy
menetet, hogy mindenki vissza-
felé tart, visszalépne anyaölbe
furakodna melegbe, bársony-
odúba, védelembe, hogy fiam
belém, én vele anyámba, ő
már velünk nagyanyámba
és így tovább, de hol vannak
még a testvérek és gyerekeik,
az ismertek és nem ismertek
és hol lesz ennek vége, a nagy
ősanya terhében, 'hol az egész
világ szorong és létet
álmodik
arra eszméltem,
hogy értem, mi a
félelem, a haláltól félés
arra eszméltem, hogy
sodródok a fényhez, de
kiláttam az útból, a fényvégű
útból, és kint csak nagy szürke
tér volt. egyedülvalóság, elveszés
volt, csupasz lélekézés, támasz,
fogódzó és minden nélküli, embert
haladó ismeretlen, ahol nincs lépték*

fogalom se hozzá, s a föld-lény csak
kapaszkodik abba, 'mit magának hisz,
ami nincs, mert az ember már oda,
elveszik, belevész ama világ világosba
(ahogy áll az útravaló halál-könyvben)
fény-sötétség derengésben érez és nem,
fáj és nem, csak a tehetetlen
magány ül meg benne, a miben, és
vágytestben bolyong. de a köztes
helyett e létben is vágytestet
cipel, mert a vágyat
éli benne, mindig a
lehetetlent.
és vágytestben éli földi
létét, idejét, mert vágyból
jött ide, jött ismét, leróni adós-
ságot, ha tudatlan is, ahogy van
folytatólag. és jön, és megy, s közben
eltérítették mindenféle vágytól minden-
felé és alszik is, bár úgy hiszi, éber, és csak
sokára, muzájából eszmél. hogy megélte már
fiatal testét, hogy szép, mint a bomlás előtti
perc magánya, a hibátlan feszültség és
csordulni kész helyi érték, ami talán ő
volt (mert magát élte benne).
és kérdés az idő, a múltból jelenés
jövője. ám ez csak van, ránk borulva,
'mi alatt élünk vízszintes világot, innen oda,
okot és okát is e síkban lelve, aztán egy nap
kihullva szokott időből keressük magunk, az
elvezettet, ki tollpiheként űzve szélről, lélegzet-
paripán nyargal, mert nem tudjuk, mi sodor és
hová, hol kötünk ki. és lesz-e nyugvás
hídfőknél, templomban, ereklyetoronynál,
szentelt hajlékban, lesz-e nyugvás fűkunyhóban
vagy valami üregben, benne dideregve, de csak
hívén a didergést és mindent, mert valósága
csupán benned való, mintha testtel lennél, pedig
nélküle. a szenvedek is elérnek, ha és talán
de ne zuhanj bele ölebbe (anyaölbe), ébredj
halálban is, éber légy
és éber alvásban, ájulatban, mert köztes lét
az is, a semmik partján, semmiben, fogalmak
távolában, túl az óperencián. mintha mesevalóban
tündérek, sárkányok, szörnyek és vérvóók közt lennél

hol rettegsz a szétszabdalástól, s hiába tudod, hogy
tested álmotest, olyan, mit be- és elképzelsz, olyan
hát, amit tükör meg nem mutat, és árnyékot nem vet,
inkább csodás dolgokra képes mágus, képzelet terem-
ménye, csak hát a valónak hitt való, s benne a test, 'mi
tudatja létét akárhogy is, a fájás valóját tagadva
megroppan, az élő megroppan, ha
nem isten.

körülöttem nem laktak istenek, vagy nem
istenek laktak, de ő mégis megnyilatkozott, akár isten-
telenségnek tűnő isteniségben, a két part között, 'hová
minden lény elér, ha letölti idejét, amiből mindig annyi
van, amennyi, kár töprengeni, igaztalannak hinni véget,
jön, még ha csöndben is, mindenmód elérünk oda. láttam
arcokat, még jelenült testhez kötve, de már nem volt
visszaút, hátrapillantó visszavágy, csak a múlt menet
és inneri keserő, mert az ember csak magát képes
megképezni, csak a maga formáját éli, abba
burkolózik, és magának rendez
halotti tort.

és eljöhet idő, mikor útján étket kíván, de nem ehetsz,
látja testét, tetemét is, rokonát, ismerősét, össze-
gyűlteket, de hiába szólítja őket, eszmélni kell s ily
gondolatra ébred: halott vagyok, mit tehetnék. és
bánattól hajtva testért bolyong, testet keres magának, de
sajátján a tél vagy nyár már elvégezte dolgát, vagy rokonai
elégették, eltemették, vízbe dobták, madaraknak adták, nem
leli, s nyomorúságában mintha sziklák préselnék, rejtezne
titkos kő hasadékbba, ormok és szirtek mögé, ám nyugalmat
nem lel, mert fel kell hagyni a sóvárgással, és engedni szellemet,
s lemondásban lelni időt, így jöhet csak szabadulás, de ki tudja
ezt. nagy a zavar és félelem, s aztán elhull az emlékezet
fölbomlik, ami én, fölbomlik
minden

talán az én-veszejtés gondja, a tudatmély válthalál, ingoványos
határ, a másik tér, hová löknek, akárkik voltunk, feledve magunk,
ez lehet a szenvedés, túlnani árny, ami távozó arcán lebeg, az
utolsó kérdés ittenihez, az itten maradottnak, 'mi válaszolatlan
süllyed el. sok arcot láttam életsoromban, opálgzó bőrt, testeket,
nyitvatűnő szemet, nedvetlen szájakat, ahogy a föld a vízbe
süllyed, és a test elveszti támaszát, ahogy víz a tűzbe süllyed
és a száj és orr kiszikkad, ahogy a tűz a levegőbe süllyed, és
a testi hő tűnik, ahogy a levegő a tudatba, éterbe süllyed, s
aztán az utolsó légzéssel elsüllyed minden durva-anyag. láttam
a halódó sejteket, ahogy a bőr (és más alatti) készülődik, múlását

gyűjti útra, de amit evilági szemmel láttam, az még itt volt, itt létezett, földi érzéknek rajzolva. de mi az itt, és mi a földi érzék, csak egyezése köznek, hajtsuk meg fejünket, és amit láttam, lehet, hogy csak én (ki az?)

pedig én volt az összes elmenő is, sokak közt az, ki jézus évet élt, aztán bal-esetben loccsant szét feje, s anyja üvegbe gyűjtve vérző véré, agyának velejét, amit belőle összekapart, huszonév őrizgette, mert addig őrizte ruhaszekrény a bomló tartalmat, gyógy-ereklyét nyitva-seben, itt maradt életen. ez volt a titkos motor, vagy a félelem és szeretés testbe ragadása, hordozó ábrája, amit ki-ki feltalál magának, és viteti létét, halálíg. én volt az asszony, ki testben, korban százig húzta, s még utolsó fekhelyén is csak feje lett kisebb (ahogy mondták), és fejével elment nevetése is. én volt, 'ki már be se fért a faragványba, úti-ládájába, talán szabattak neki másat, hogy legyen nyugodalma, békességes lelke, látva a lakást, akarást érte. de kiért tesz az élő cselekvéssel, kinek üdve, nyugodalma fontos, ha gyásza föld zuhanását paplannal játssza ki, és ki érti a halált szótartó bizonyosságot, ki akarja érteni? ám ő mindig eljön ha nem ígérte, akkor is.

én volt, ki élni akarva az életért evett, de már hiába, teste útra fordult, kiadta-visszahányta e világba étkét, és az életért evő a visszahányt étekre mint testi-nemre, ítéletre meredt. búcsú volt ez, csupasz magaslati szó, amikor muszáj az engedés, muszáj engedni a külsőt, formahordozónkat, mert a szolgálatnak vége, váltidőre bevégeztetett (de ezt is ki tudja). ki tudja megfelelni, hogyan van ott, a fordulóban, honnan csak egy tekintet marad a sötét hír visszavilágba, ha ott voltunk az ágynál (vagy akármáshol) akkor, éppen akkor. én az ágyivégben voltam, figyeltem, várakoztam, tán valaki intett is, valami tudta bennem a percet, ott voltam, mikor fektéből felpattant, hirtelen felült a másnak erejéből, és tekintésünk összeért, aztán lehanyatlott (alvó oroszlánként), jobb felére zuhant nyitott szemmel, de azzal ide már nem látott. s tán füle is bezárult ennek a világnak, nem hallotta már a madarak hajnalát, ahogy én virratag, s nem tudni, bánkódott-e rajt'. ahogy válasz nélkül marad a ravatalon fekvő könnye, szemnek áttetsző cseppje is, életfogalom életmúltában, elhagyott testi tárgyban, és marad a szó is bent, visszazuhanva elnyílt szájba, lentsötéti végvilágba kerestük a titkot, titkos ajtaját halálnak, játéknak öltöztetve formát, rítust, vagy 'mi abból nekünk még maradt a láthatóban, mert ravatalosdi volt a játék, amiben próbafeküdtem én is, sötét szemfedővel, fogyó lehelet-erővel, s bár áttetsző volt az anyag, hirtelen messze lett a világ, ahová tartozni hittem magam, és ledobtam szemfedőmet.

valami sejtés támadt bennem, hogy mily vékony a határ, hogy benne lépdélünk napos tájon, világosan is sötétben, de ez mind övé, az

ismeretlené, minék részei voltunk, maradunk, érzékeinknek fogható, testi léttel olvasható milyenségét értve is (talán), s közben a minden, a teljesség körbefog, magába zár, és szabadságunk a fogság tudása, fogalom-sejtés, hogy bármi benső kiáradása egy velünk, és mi vagyunk kint és bent is, testhatáron innen és túl, az összes tükör minket mutat, a mi árnyunk-énünk veri vissza.

mert minden birodalmak nem valahol másutt vannak, de bentől jönnek, szíved négy kamrájából, szívednek négy táján s középen terülnek el, s a színek, fények, jelenések napjain köztes-léti vándorként bolyongva, ha félelem és rettenet űz, ne félj akkor se, hisz a vérivó istenség is tudatod teste, még ha óriásként, hatalmas tagokkal, eget borítva derengne is alakja föl, borzadály helyett védistenségre lelhetsz benne. ám a nyolcadik napi bolyongástól és utáni időkből is jöhet szabadulás, amikor nem kell tovább lefelé vándorolni, ha nem rettegsz, és nem hagyod magad gyengülni jelenéstől. akkor jöhet agyadnak mélyéből a nyolc némből, agyadnak keleti tájáról az első, jobbában emberhusáng, a baljában vérrel teli rőt koponyatál, délről a sárga, ijjal és nyíllal fegyverezve, nyugatról a vörös, a víziszörny-zászlót tartó, északról a fekete, kinek kezeiben dorje és vérrel teli emberi fejbőr, délkeletről a vörös, aki jobbában belet tart, baljában belet eszik, délnyugatról a sötétzöld, baljában vérrel teli koponyatálat tart, és jobbjá gyémántjogart lenget, jöhet északnyugatról a sárga-fehér, aki testtől fejet szakít el, jobbjával szívet markol, és baljával a testet eszi, északkeletről a sötétkék, ki hulláról fejet tép le és azt eszi. agyadnak mélyeiből kelnek ők, onnan lépnek elő, ne érezz félelmet más megtévesztő, félrevezető árnyképektől se, tested most hajlams elmebeli test, ha ütök, darabokra vagdadják is, meg nem halhatsz. üresség itt minden, és üresség az üresség ellen mit sem tehet.

mit gondolt testéről, kit a prospektúrán toltak elém, s fejének hátul híja volt, mit gondolt az állapotról, ha látta magát, a haját, a semmi takaróját, és hol volt az agy, melynek mélyeiből jelek támadnak, jelenések, félelmi tárgyak. tán ottmaradt szeszben, valami üvegben a nagy tudományak, s tán ottmaradt szíve is; mellkasából papírvotta mint ünnepi csipke díszlett ki, abrosz egy halotti asztalon, kórházi bútoron. (s csipkétől jött a régi kép, a ravatalra, halott szívre hajló asszonyé, kinek gyászhuszár súgta el, hogy nincs ott már semmi, ne keresse, ne hallgassa, ne szeresse...) de a magasnak is szólhat kérdés, hogy kié a test, kinek birtoka élve-holtan, és kié az én, az ember és az elme, s miért bolyong a fájás benne, ha a halál terítéke érkezik. és nézed, lopakodik szemed, bámulod az új állagot, míg egy hang törölgeti agyad, a boncmesternek jó keze van. igen, még így is szép a halott, belőle maradék, s nem tudom, látta-e valahonnan, hogy asztalánál evilági szívem gyötrül, mert történetén kívül maradt, s nem lehet már neki támasz, csak remélő, hogy az útra keltet saját útja szabadítja is, elköti szenvedéstől, kínzó szenvedés kötésétől, amiben az ember úgy elfészkelte énjét, lenti lényét, gondjában (vagy másért)

feledve magast, feledve, 'miért jött, még ha szenvedésre is.

mert az emlékezés könnyen zárul, hogy bírja földiségét, de végül mégis nyíltni kell, látni és tudni mindent, s talán ez a sejtés, sötét ajtó bennünk, 'min túlra igyekezünk, akarat ellenében is. de én biztos nem akartam még az ajtót nyitni, mögé vetni pillantást (úgy hiszem), amikor fejem szorítva két kéz fölemelt, és testem nyakamon himbált, és gyerekként megadtam magam, létnyugodva hagytam, hogy talpam levegő simítsa, hogy a levegő tartson, mintha függve úsznék, csak szabadulni ne akarjak, ne kiáltsak-kapálózzak és vártam a földet érést, azt is csodálva, mily erős a nyak, amely közti létben tart, erősek izmok és csigolyák, nem szakadva is között, ahol jártam e világban túl. de megint születtem, visszajöttem, mint annyiszor.

miért?

tán valamiért kellett, vagy anyaölt nem tudtam zárni semmi mód, lökött a vágy meg a közti félelem, valótlan valónak vélt hitem, a határtalan idejű bolyongás (és a forgatagbeli szokás-múlt), így hiába a bardo járólényen túli képessége, kilencszeres emlék-képe, mindfeletti tudás-adomány, ha zavar támad, a jó rossznak, a rossz jónak tűnik, s bár a tanács idéződik (vagytól, taszítástól szabadon, a nagy egykedvűség állapotába térve meglegelni igaz lényezet, megfelelő anya ölet, ahol világosság uralkodik, lépj be oda), sokszoros a lehetőség. sokféle a hang, a nagyság, színezet, és kuszáló, mint a félelem, s ha vonzás és taszítás ösztönöz, ha rossz hajlandóságtól nehéz szabadulni, harag és szenvedély hat, a figyelmező víziók összefolynak, taszítanak-csábítanak, s a lény bezuhanhat anya ölbe, és magcseppek egyesülő örömeben tudat-ájulatba tér, s aztán ovális formában érlelődve, és ölből kilépve szemeit nyitja, kutyakölyökként. kutyaoľban ébred, de lehetne hangya a bolyban, rovar vagy bogár egy lyukban, és lehetne borjú, kecske, bárány vagy malac a disznók között, és vannak más szenvedtető síkok is, de hogy téged ily csapás ne érjen, utasítsd el magadtól a vonzás-taszítás érzéseit, zárd az anyaölt küszöbét és állj ellen, most komolyságra és tiszta szeretetre van szükség.

tekintet volt, állatkoponya-fény, kérdett és sugárzott, míg apróval léptem üres dobozhoz (s gazdája sapkát emelt a szégyen-pillanathoz), de a csupasz sors-tekintet, a szeretés szótlán természete, bölcsességes csöndje a kutyában eloldott külső világtól, kihajoltam síró ágként, és sejtethetlen, hogy az állat túrte vagy szerette az embert, ahogy a költő fabula-farkasa, ki szépnek látva a lényt be is ment a házba, megállt a szoba közepén, s nem mozdult onnan soha többé. nyitott szemmel állt egész éjszaka, s reggel is mikor agyonverték. földi bardot járó, tiszta szívű állat, te őrzöd az ember szívét, megőrzöd épen, 'ki beteg hóbortjában hangszálad veszi, hogy ugatni, kutyául szólni se halljon, csak szolgáló tárgyként bír el színpadán, és te mindig megbocsátasz. és sok állat megbocsát, mert szíve tiszta, béketűrő, ahogy mondta egy lóra valaki (e veszélyszót), felékezdve saját sötétet, állatnak ember árnyát. és

szemem zárva vagy (fél)ig nyitva nem látott e világba, de mindent halló
voltam ágyon fekve is, mégis hirtelen volt a csattanás arcom bőrén,
túlhanról visszahúzó orvosi művelet, a félés megrendült pofonja,
és jöttem megint, ne legyen baj nem-jövés, igyekeztem fél-
halálban is. pedig ott nem fájt a fájdalom se, a test és
gondolat se késelte lelkem, s az emberi szó is
súlytalan vonaglott a másik
tartományban.

de a másiktól itteni egész parány, lepréselt két dimenzió, nincs magasa,
fölfeléje, csak vízszintje, mint taposott bogárnak, tiport növényi létnek,
földi büszkeségnek én-ben. de hiába nagy és öntelt a földlény, nem ismeri
magát, mikor hiszi, és a halál eljön érte mindig, s akkor, ha nagy is volt,
lesz kicsi és magányos az útján, magával nem vihet semmit, a szerzetet
felednie kell. ám a fényötétség derengésben is van fordulóhely, és a
szabadulás a felismerttel eljöhethet. még a hajlottan járókéhoz, állatokéhoz
hasonló nembéliek is képesek oltalmat kérve nyomor-helyet elkerülni,
kincses emberi testbe költözödni, intelemben-áldásban részesülni. s még
nagyvotókúék is szabadulnak a tanítást hallva (mert a közti létben bolygó
lát és hall, de értelmének hús-vér támasza nincs, hát könnyen fordul),
mindenki szabadulhat. ezért életmúltnak hajlékában, testi közelében
idézz tanítást újból addig (vésni elhalt szellemébe), míg orrnyílásból
vér és sárgás nedv szívárogo, de testnek legyen nyugodalma, békés
útja, ezért állat az elhalt kedvéért le ne vágassék, a fogadalom okán
eszmélőlény éltét meg ne szakasszák, s a tetem mellett bárki másnak
hangja, rokon s barát sírása, zajütés, jajgatás ne hallassék, szóbeszéd,
ráolvasás ne hangozzék, hanem valahány csak lehet, nemes erényű
tett tétessék.

mert éltünkben is úton vagyunk, cselekvésünk, gondolatunk az út, és
minden visszahat, elkerületlen marad, jó vagy rossz kolonc, oldani
kell, hogy könnyen térjünk közti útra, bardo létbe, 'mi nem hely,
de állomálapot, s minden formája, szörnye, pokla, démona saját
vízió, a tudat szülötte, s nincs más bilincs rajtunk, csak mit
önmagunk raktunk fel magunkra.
értsél és légy szabad